

OVERIJSE OVI.3015

2017A238

Archeologienota

**DEEL 2: Verslag van
resultaten**

Sander VAN DE VELDE

Pieter LALOO

Project:

Overijse - Marnixlaan

Opdrachtgever:

Aquafin nv
Dijkstraat 8
2630 Artselaar
BTW BE0440 691 388

Uitvoerder:

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Pieter LALOO

© 2016 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudstafel

Colofon	i
Inhoudsopgave	ii

Inleiding	p.1
-----------------	-----

DEEL 2: Verslag van resultaten

HOOFDSTUK 1: Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte	p.2
1.1.1 Administratieve gegevens	p.2
1.1.2 Archeologische voorkennis	p.5
1.1.3 De onderzoeksoopdracht	p.5
1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek	p.10
1.2 Assessment	p.11
1.2.1 Landschappelijke situering	p.11
1.2.2 Historisch-cartografische situering	p.13
1.2.3 Archeologische situering	p.14
1.2.4 Interpretatie en datering onderzoeksgebied	p.15
1.2.5 Synthese bureauonderzoek	p.15

HOOFDSTUK 2: Synthese

2.1 Potentieel tot kennisvermeerdering	p.17
2.2 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering	p.17
2.3 Algemene samenvatting	p.17

Bibliografie	iii
Bijlage	iv

Inleiding

Aquafin nv plant werkzaamheden aan het RWA-rioleringsstelsel in Onze-Lieve-Vrouwedal (Overijse) in de provincie Vlaams-Brabant. Het project stelt de inrichting van een bufferbekken tot doel aan het hoofd van de Nellebeekvallei. De werken kaderen in een proactief wateroverlastbestrijdingsplan voor perioden van hevige regenval. Het bekken wordt ingepland op een groeneiland waarrond de Marnixlaan, de Rembrandtdreef en Teniersdreef elkaar ontmoeten. De geplande ingrepen behelzen bijgevolg ook het herstel van de wegenis van genoemde straten.

Het totale projectgebied is 4815 m² groot en bevindt zich geheel in het publieke domein, de openbare weg. Overijse is niet gelegen in een vastgestelde archeologische zone, of een beschermde archeologische site.

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken. Gezien een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem onmogelijk is omwille van de aard van de werkzaamheden (rioleringswerken in openbare weg) wordt hier een archeologienota opgesteld op basis van een bureauonderzoek met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

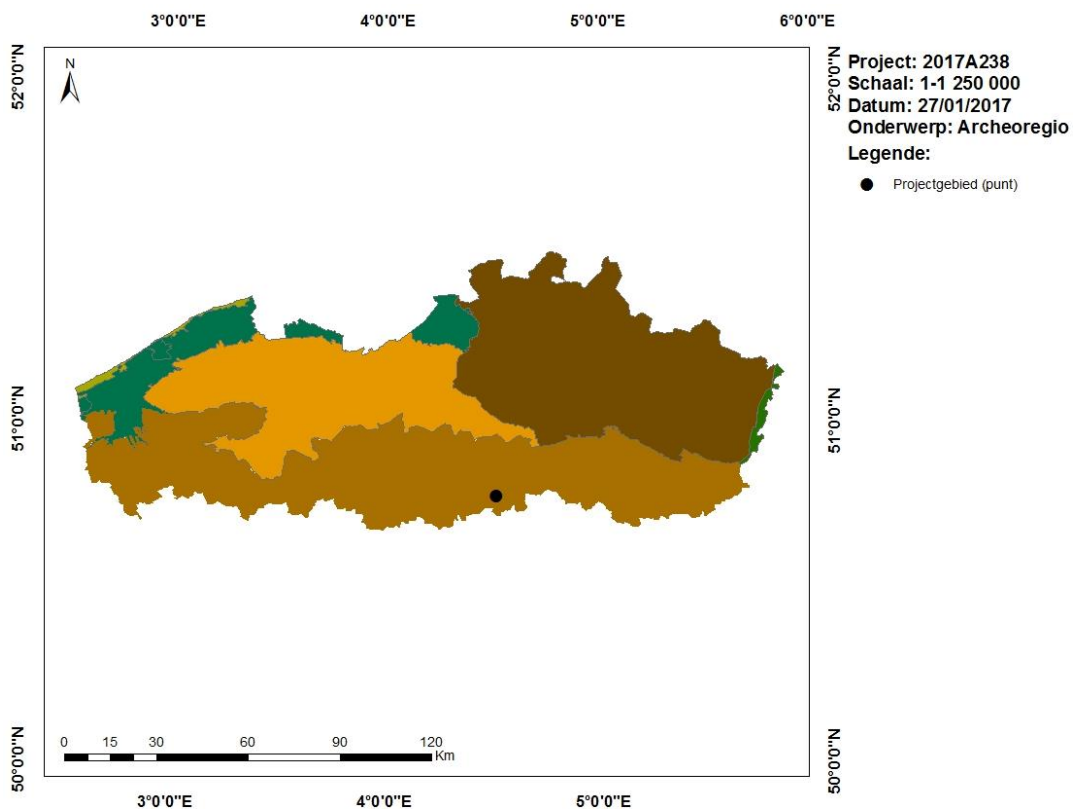
DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek

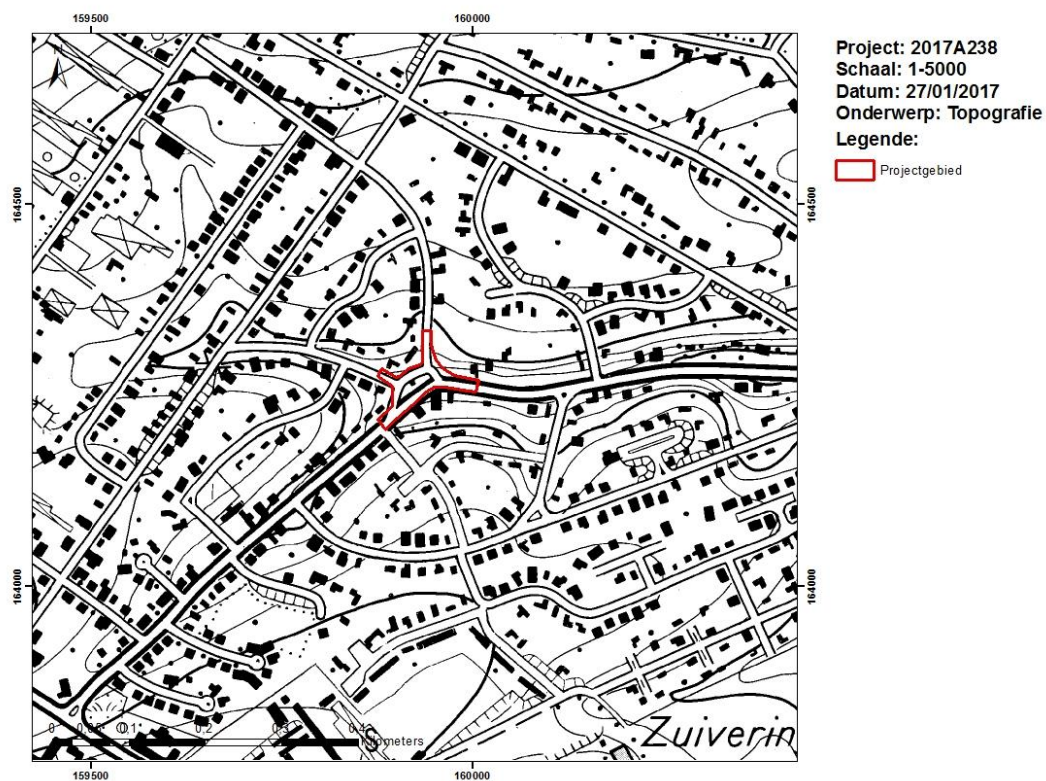
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

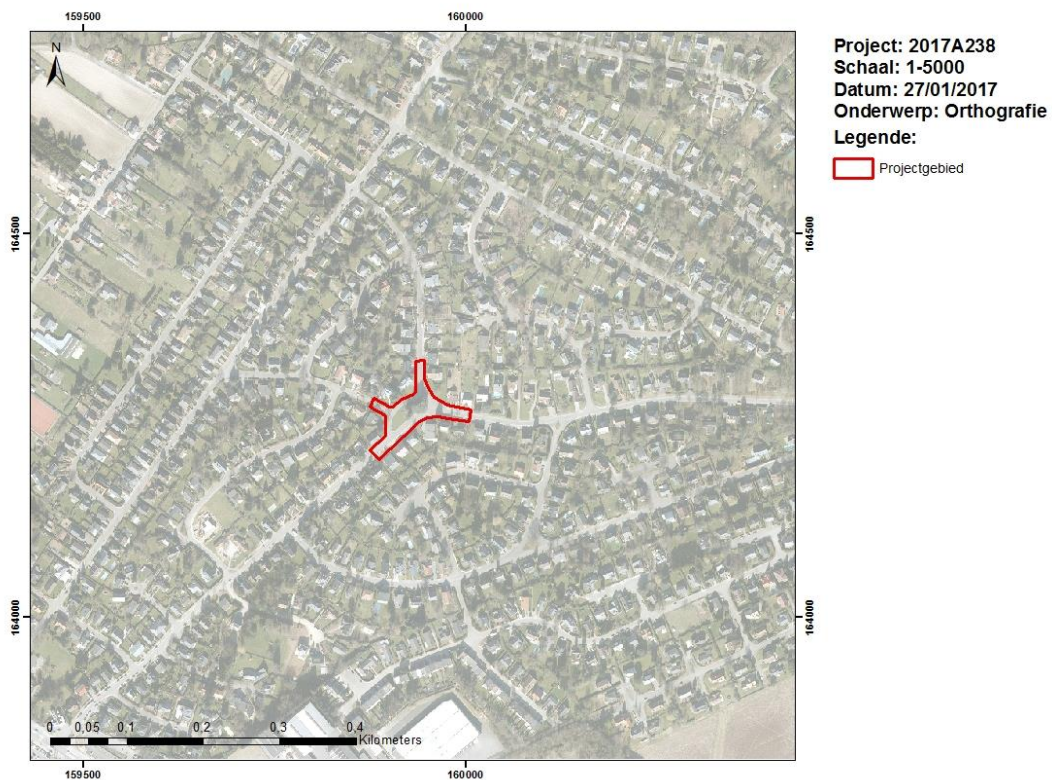
Projectcode van het vooronderzoek	2017A238										
Eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	-										
Naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Pieter Laloo, OE/ERK/Archeoloog/2015/00074										
Bounding box:	<table><thead><tr><th>X_1</th><th>y_1</th></tr></thead><tbody><tr><td>159942,029</td><td>16434,950</td></tr><tr><td>160012,474</td><td>164262,897</td></tr><tr><td>159913,917</td><td>164173,600</td></tr><tr><td>159842,810</td><td>164253,306</td></tr></tbody></table>	X_1	y_1	159942,029	16434,950	160012,474	164262,897	159913,917	164173,600	159842,810	164253,306
X_1	y_1										
159942,029	16434,950										
160012,474	164262,897										
159913,917	164173,600										
159842,810	164253,306										
Begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	Het bureauonderzoek in functie van de archeologienota ging van start op 27 januari en werd beëindigd op 31 januari 2017.										
Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek										
Overzichtsplan met afbakening van verstoorde zones (Fig. 5).	Het projectgebied is 4815 m² groot. De oppervlakte van de wegeniswerken en hieronder te wijzigen rioolplan beperkt zich tot 2888 m² hiervan. De overige 1827 m² worden volledig in beslag genomen door een onregelmatig gevormd bufferbekken. Het bekken wordt over haar volledige oppervlakte 2,8 m diep tegenover het maaiveld uitgegraven (tot. volume 910 m³). Vier individuele RWA-leidingen laten uit op het bekken, deze worden samen over een totale lengte van 113 m heraangelegd in een open sleuf van 2,6 m breed op een gemiddelde diepte van 1,9 m tegenover het maaiveld (excl. 11 m aan een diepte van 4,0 m TAW). De rioolbuizen zijn onder de autoweg gelegen, welke over hun volledige breedte (9,3 m) worden hersteld (tot. opp. 2888 m²). De funderingsdiepte is voorzien op 0,7 m tegenover het huidige wegdek en veroorzaakt geen nieuwe bodemverstoring.										

Figuur 1. Situering t.o.v. Vlaanderen (© Geopunt)

Figuur 2. Uitsnede topografische kaart met aanduiding projectgebied (© Geopunt)

Figuur 3. Orthografische weergave projectgebied (© Geopunt)

Figuur 4. Uitsnede kadasterkaart met aanduiding projectgebied (© Geopunt)

1.1.2 Archeologische voorkennis

Er hebben nog geen archeologische prospecties, of opgravingen plaats gehad binnen het projectgebied.

1.1.3 De onderzoeksopdracht

1.1.3.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, de geomorfologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied opgesteld.

Specifieke vraagstellingen met betrekking tot de projectzone zijn:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

1.1.3.2 *Randvoorwaarden*

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk, of juridisch, economisch of maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het betreft immers werken aan de openbare weg waarbij voorafgaand archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem voor heel wat maatschappelijke hinder zou zorgen.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of werfbegeleiding noodzakelijk is en/of vrijgave mogelijk is.

1.1.3.3 *Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen, geïllustreerd met een overzichtplan en doorsneden*

Het projectgebied is centraal gelegen in een dicht bebouwde woonwijk 'Onze-Lieve-Vrouwedal' (Overijse). Het overlapt integraal met het kruispunt tussen de Marnixlaan, Rembrandtdreef en Tenierslaan. Het kruispunt is gecentreerd rond een groen, ovaal wegeiland. De openbare weg en het eiland behoren tot het publiek domein. Het plangebied is 4815 m² groot en situeert zich landschappelijk aan het hoofd van de Nellebeekvallei; Het terrein loopt op in een boog vanaf de rand van het plangebied naar het westzuidwesten, over het noorden, tot het oostnoordoosten. De beekvalleibodem strekt zich uit naar het oosten en zuidoosten (Fig. 10). De natuurlijke afwatering van het gebied maakt van het kruispunt een vergaarbekken van regen en grondwater. Dit verzorgt occasioneel voor wateroverlast. Aquafin nv plant hierom de herinrichting van het verkeerseiland tot een bufferbekken voor afstromend regen-/rioolwater. Binnen het projectgebied houden de werken in:

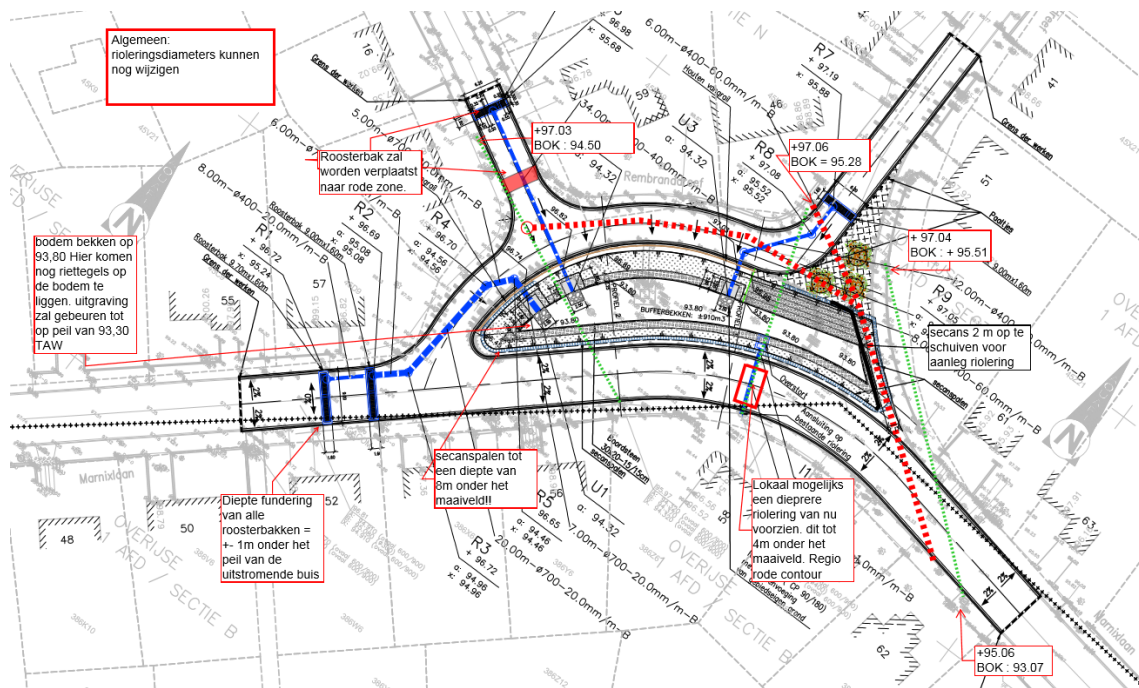
- De relevante straten worden voorzien van tijdelijke omleidingsbewegwijzering.
- Het rooien van de nog aanwezige bomen op het centrale verkeerseiland (tien hoogstammen).
- Het weghalen van de aanwezig postbus en, na afkoppeling en installatie tijdelijke zekeringkasten, de elektriciteitscabines van het verkeerseiland.

- Het wegbreken van het huidige wegdek. Concreet verwijdt Aquafin het wegdek van 73 m van de Teniersdreef, 69 m van de Rembrandtdreef en 145 m van de Marnixlaan. De autowegen zijn respectievelijk 6,6 m, 6,6 m en 9,5 m breed (tot. oppervlakte 2314 m²). Bijhorende bermen, voetpaden en goten worden eveneens tijdelijk weggehaald (tot. oppervlakte 2888 m²).
- Het toekomstige bufferbekken wordt langs drie zijden omzoomt met een secanspalenwand tot 8 m onder het maaiveld. Bijkomende bemaling wordt voorzien. De onderbreking in de omzoming aan de noordzijde laat ruimte voor de installatie van de uitlaatconstructies van RWA-riolen.
- Het bufferbekken wordt uitgegraven tot op 2,8 m tegenover het maaiveld. de bodemoppervlakte zal ca. 328 m² bedragen. De oppervlakte aan het loopvlak 1827 m². Het vermogen van het waterbekken zal 910 m³ bedragen. De wanden van het bekken worden voor het merendeel schuin-hellend afgewerkt met geotextiel en nadien hydraulisch ingezaaid. In de noordoostelijke hoek voorzien de werken een wandstrook van 21 m lang die met zeven getrapte schanskorven (van 0,5 m hoog) uitgedost wordt. De uitlaatconstructies worden uitgevoerd in zandcement en riettegels.
- Roosters worden voorzien in het nieuw aan te leggen wegdek in de drie straten die aflopen naar het voormalige kruispunt. Deze geven uit op het bufferbekken door korte, onder de weg in te graven RWA-buizen. Alleen de zuidelijke kruispuntvertakking (Marnixlaan), ligt landschappelijk lager dan het kruispunt zelf en blijft van deze maatregel gespaard. In de Rembrandtdreef en Tenierslaan komt een rooster van 6 bij 1,6 m dwars over de weg te liggen op respectievelijk 30 en 15 m vanaf het nieuwe bufferbekken. In de oostelijke kruispuntvertakking (Marnixlaan) worden twee opeenvolgende roosters van 9 bij 1,6 m dwars over de weg ingepland.
- De RWA-leidingen zelf worden in de Tenierslaan, Rembrandtdreef en Marnixlaan opeenvolgend 26 m, 30 m en 46 m lang aangelegd. De buis heeft in de Tenierslaan en Rembrandtdreef heeft een doormeter van 500 mm en in de Marnixlaan 500 mm. De installatie van de buizen heeft plaats in een open werksleuf van 2,6 m breed en gemiddeld 1,9 m diep.
- Aan de zuidzijde van het kruispunt wordt nog één extra verbinding voorzien tussen de bestaande riolerings/collector onder de zuidkant van de Marnixlaan en het waterbekken. Hiervoor dient een RWA-buis over een afstand van 11 m onder de Marnixlaan ingegraven te worden. De open werksleuf zal er 4 m diep tegenover het maaiveld gegraven worden met een breedte van ca. 3 m. De buis zelf meet 800 mm in doorsnee.
- Na afloop van de rioleringswerken worden de opengebroken straatedelen over hun hele breedte heraangelegd. In het geval van de Rembrandtdreef en Tenierslaan wordt de ontworpen weg 6,6 m breed en in de Marnixlaan 9,3 m. Over de gehele oppervlakte van de wegenis (2888 m²) voorziet Aquafin een bodemverstoring tussen 0,4 m en 0,7 m TAW. De wegeniswerken zullen hierom geen niet eerder verstoorde bodems aansnijden.
- Het bufferbekken wordt integraal omzoomt door een lage, in hout uitgevoerde vangrail. Aan de noordkant van het bekken worden verkeer remmende paaltjes uitgezet. Tot slot worden ook uit natuurcompensatie opnieuw drie bomen aangeplant langs de Tenierslaan aan de noordkant van het bufferbekken.

Project: 2017A238
 Schaal: 1-750
 Datum: 27/01/2017
 Onderwerp: Ingreep Aquafin nv

Figuur 5. Vereenvoudigd overzichtsplan projectgebied (© stedenbouwkundige aanvraag)

Figuur 6. Overzichtsplan projectgebied (© stedenbouwkundige aanvraag)

Figuur 9. Fotoreportage projectgebied (© google)

1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd door een erkend archeoloog van GATE.

De oppervlakte van de percelen en de bodemingrepen (ca. > 3100 m²) overschrijden de drempelwaarden die opgenomen zijn in het Onroerenderfgoeddecreet. Het projectgebied bevindt zich overigens niet in een vastgestelde archeologische zone, een beschermde archeologische site of binnen gebieden waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt (GGA). Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld.

De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De nota werd digitaal opgemaakt middels Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris (CAI)¹. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het projectgebied in Overijse.

Verder werden volgende bronnen geraadpleegd omwille van hun relevantie met betrekking tot archeologisch onderzoek in de omgeving van het projectgebied :

Literatuur:

Tack G., Van Den Brempt P., Hermy M., 1993. *Bossen van Vlaanderen. Een historische ecologie*, Davidsfonds, Leuven.

Verhulst A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Brussel, 191.

Kaartmateriaal:

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris (1771-1778) kaartblad 94

Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

1.2 Assessment

Dit bureauonderzoek plaatst het projectgebied binnen een landschappelijk en archeologisch kader, waarbij rekening gehouden wordt met het ontwerpplan van de toekomstige bouwwerken. Deze studie dient als voorbereiding van een eventueel vervolgonderzoek, waar rekening kan worden gehouden met de geplande grondwerken, of de reeds gekende archeologische, geologische en bodemkundige fenomenen. Daarnaast helpt de voorbereiding mee tot het opstellen van een (mogelijke) archeologische verwachting per zone waarmee zowel tijdens toekomstige bouwwerken, als tijdens de uitvoering van het vervolgonderzoek rekening gehouden kan worden. Door raadpleging van de CAI (Centraal Archeologische Inventaris) en archeologische literatuur ten slotte wordt ook nagegaan in hoeverre er gekende vindplaatsen aanwezig zijn in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

Deze studie maakt gebruik van verscheidene datasets. Uitgangspunt is het ontwerpplan met informatie over de toekomstige grondwerken, verkregen van de initiatiefnemer. Deze informatie wordt vervolgens geprojecteerd op de bodemkundige, geologische en geomorfologische kaart. Vervolgens worden de historische kaarten als de archeologische inventaris onder de loep genomen om de gekende archeologische sites in en nabij het projectgebied te registreren.

1.2.1 Landschappelijke situering

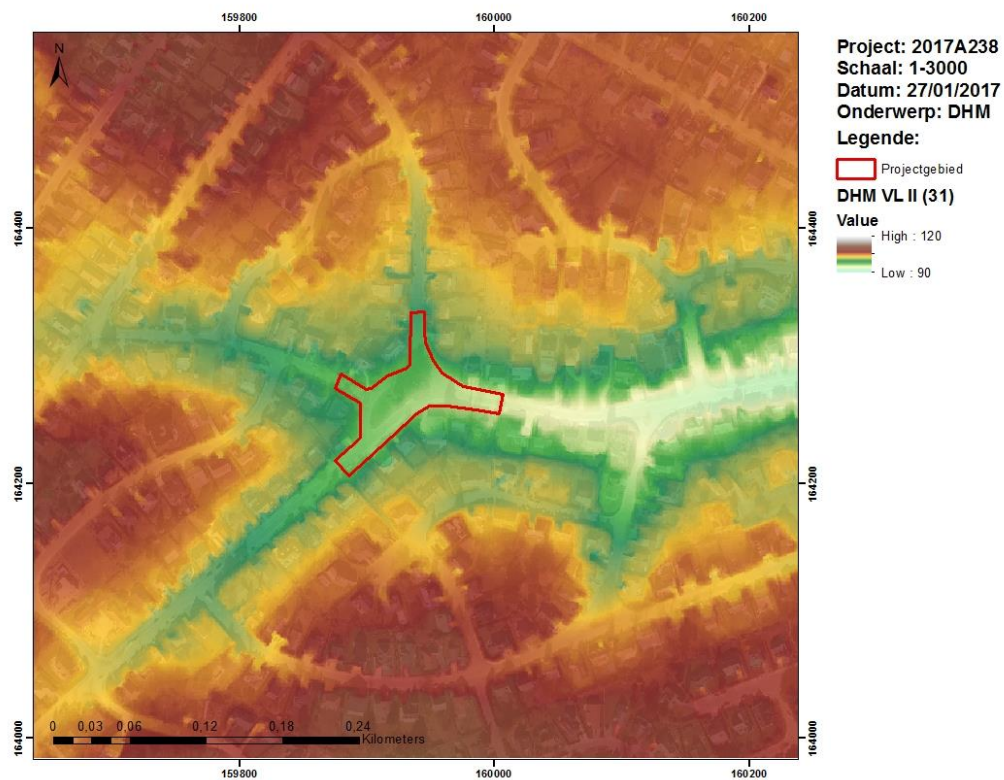
Het onderzoeksgebied te Overijse situeert zich in de Druivenstreek, een gebied in het zuiden van het Dijleland, provincie Vlaams-Brabant. Het Dijleland is gelegen tussen Brussel in het westen, Mechelen in noorden en Leuven in het oosten en de Waalse grens in het zuiden. De regio is gecentreerd rond, en dankt zijn naam aan, de Dijlerivier. Zij stroomt van zuid naar noord. Het gebied is afgeladen met vijvers, weilanden, holle wegen en bossen. Het reliëf is vergelijkbaar met het zich naar het oosten en noordoosten uitstreckende Hageland, wat gekenmerkt wordt door Tertiaire getuigenheuvels. Overijse maakt deel uit van de groene gordel rond Brussel.

Overijse vinden we terug aan de bovenloop van de IJse, een zijrivier van de Dijle. Het plangebied zelf nestelt zich in het valleihooft van de Nellebeek, op haar beurt een zijrivier van de de IJse. De beek is overkapt en niet vandaag meer zichtbaar in het landschap.

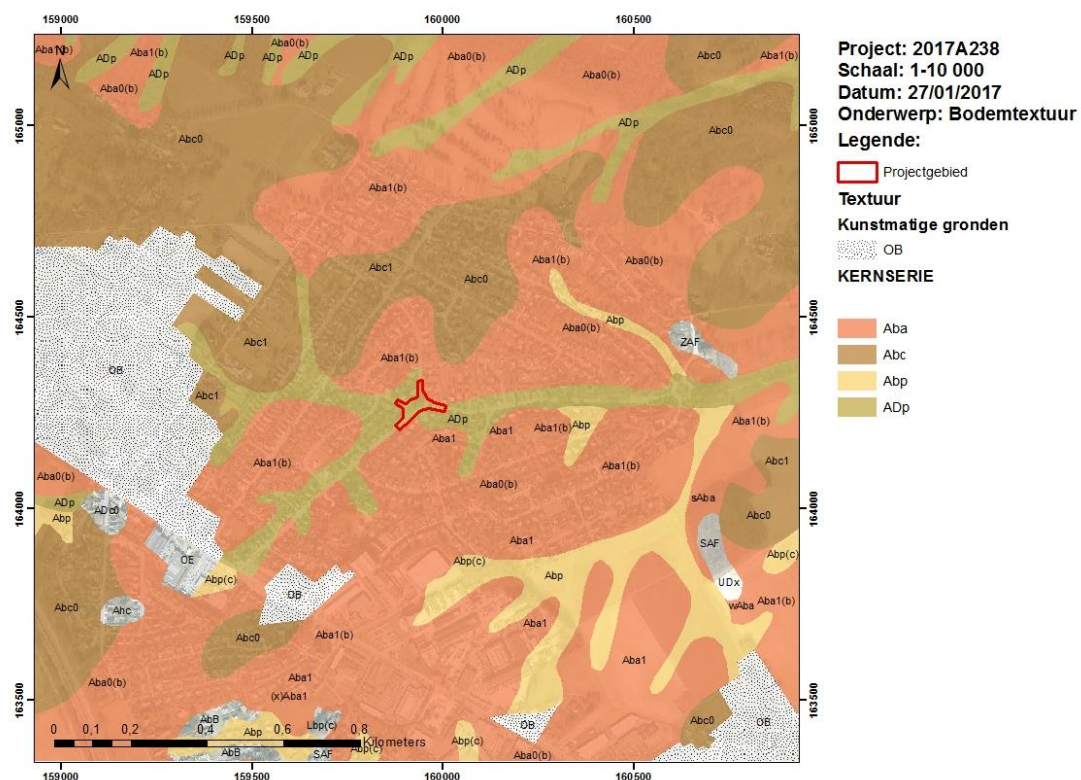
Vanwege haar landschappelijke inplanting loopt het terrein scherp op rondom het projectgebied, het verloop van de beekvallei naar het oosten daargelaten. We nemen een hoogteverschil waar van 10 tot 25 m TAW op een afstand van ca. 200 m tot de rand van het plangebied (Fig. 10). Dit is representatief voor de bredere omgeving: Waar beken en vijvers, zoals de IJse meren, diep ingesneden zijn in een relatief hooggelegen en reliëfrijk landschap (tussen 80 en 150 m TAW).

Onze-Lieve-Vrouwedal -en dus het projectgebied- bevindt zich tevens aan de zuidrand van het Marnixbos. Het bos is een zuidelijke uitloper van het veel grotere Zoniënwoud.

De lemige aard van de ondergrond leunt aan bij die van het aangrenzende Hageland. Gezien het projectgebied volledig samenvalt met de valleibodem van de Nellebeek, is het niet verwonderlijk dat het om slechts matig droge, tot matig natte leembodem zonder profiel gaat (ADp-textuur) (Fig. 11). De aangrenzende bodems zijn droger, eveneens uit lemige sedimenten opgebouwd. Op de meeste plaatsen heeft de bodem een duidelijke textuur B-horizont (Aba-Abc), hoewel de textuurloze variëteit ook voorkomt (Abp).

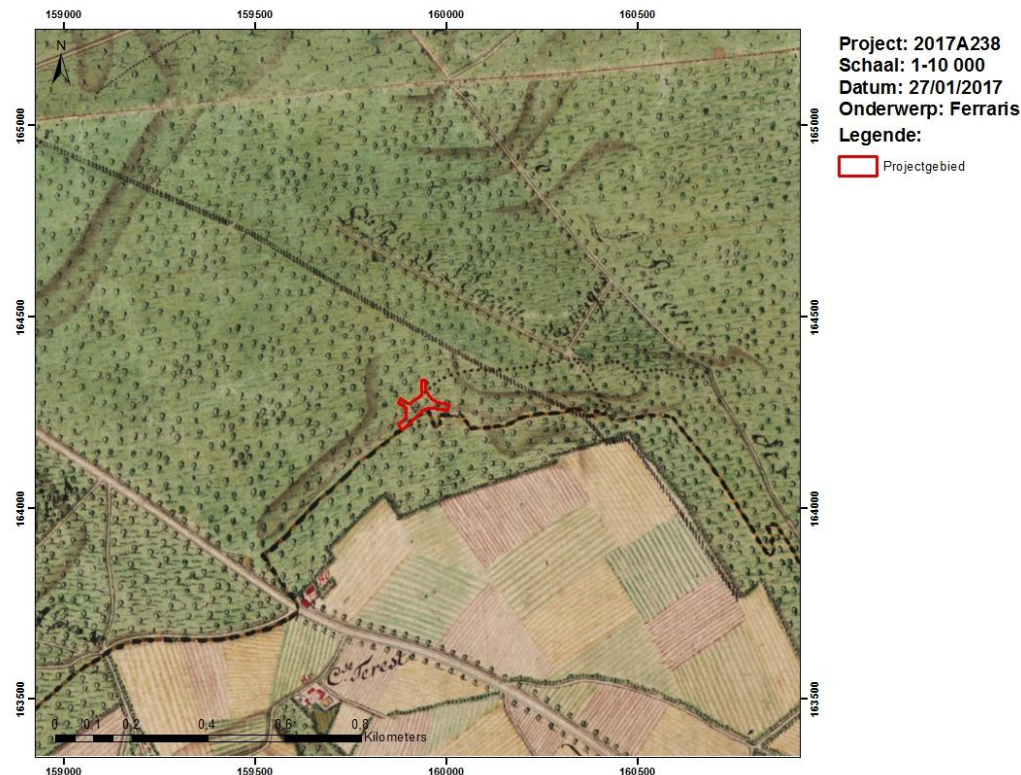
Figuur 10. Digitaal Terrein Model (DTM) Vlaanderen II (© AGIV)

Figuur 11. Uitsnede bodemtextuurkaart (© geopunt)

1.2.2 Historisch-cartografische situering

Voor een gedetailleerd beeld over de evolutie van het bodemgebruik refereren we naar de overzichtskaarten, ouder dan de Kabinetskaart van Ferraris (1770-1778), hoewel deze zelden nauwkeurig genoeg zijn. Algemeen wordt aangenomen dat het bosareaal tussen het begin van de late middeleeuwen en het einde van het Ancien Régime niet meer is afgenomen. Deze interpretatie is vooral gebaseerd op Tack et al. (1993) en Verhulst (1995). In de vroege middeleeuwen zou het dus in landbouwkundig gebruik zijn geweest. Vermoedelijk bleef dit zo in de volle middeleeuwen, en liep dit door tot het einde van het Ancien Régime.

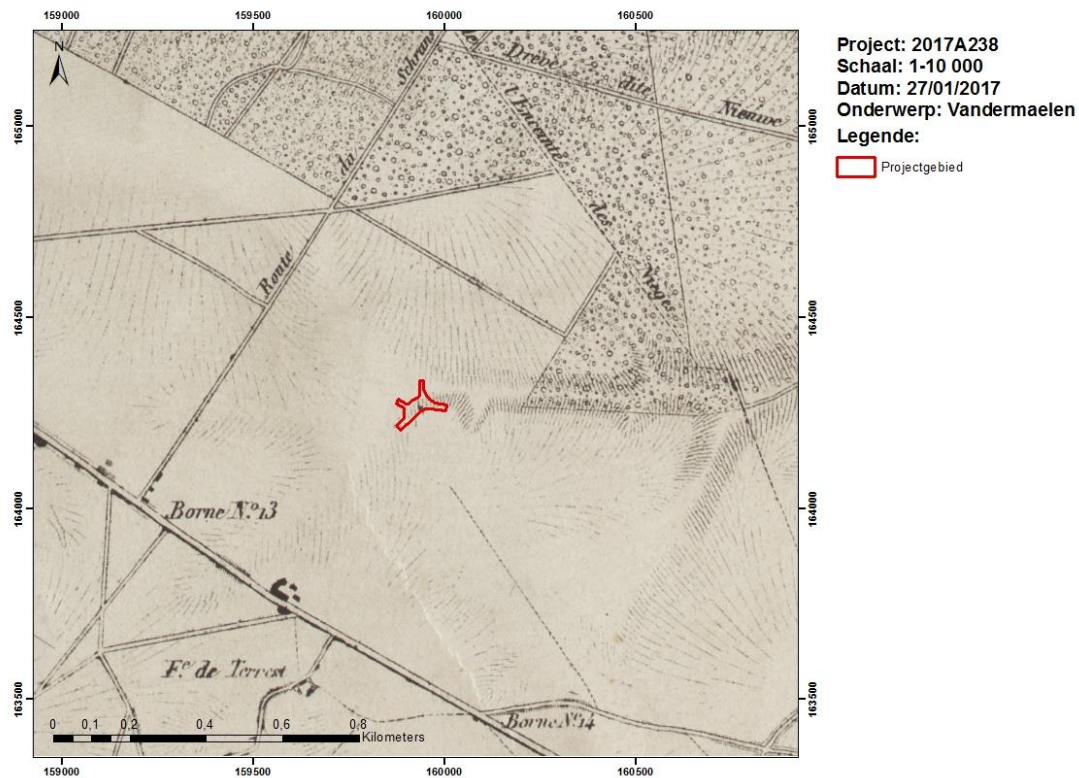

Figuur 12. Uitsnede kaart van Ferraris met aanduiding projectgebied (© geopunt)

Wanneer we het plangebied projecteren op de Ferrariskaart (Kaartblad 94) merken we gelijkenissen op met de huidige landschapsindeling, zij het véél minder geurbaniseerd (Fig. 12). Het projectgebied bevond zich integraal in het toen nog minder ingekrompen Zoniënwood. De grootschalige ingebruikname van voormalig bosgebied situeren we pas in de 19de eeuw, waar op 100 jaar tijd het bosareaal gehalveerd werd in oppervlakte (10 000 ha tot 4500 ha). Ten zuidwesten van het projectgebied zien we reeds de voorloper van de huidige Brusselse steenweg met het *Hof Terrest* als solitaire hoeve.

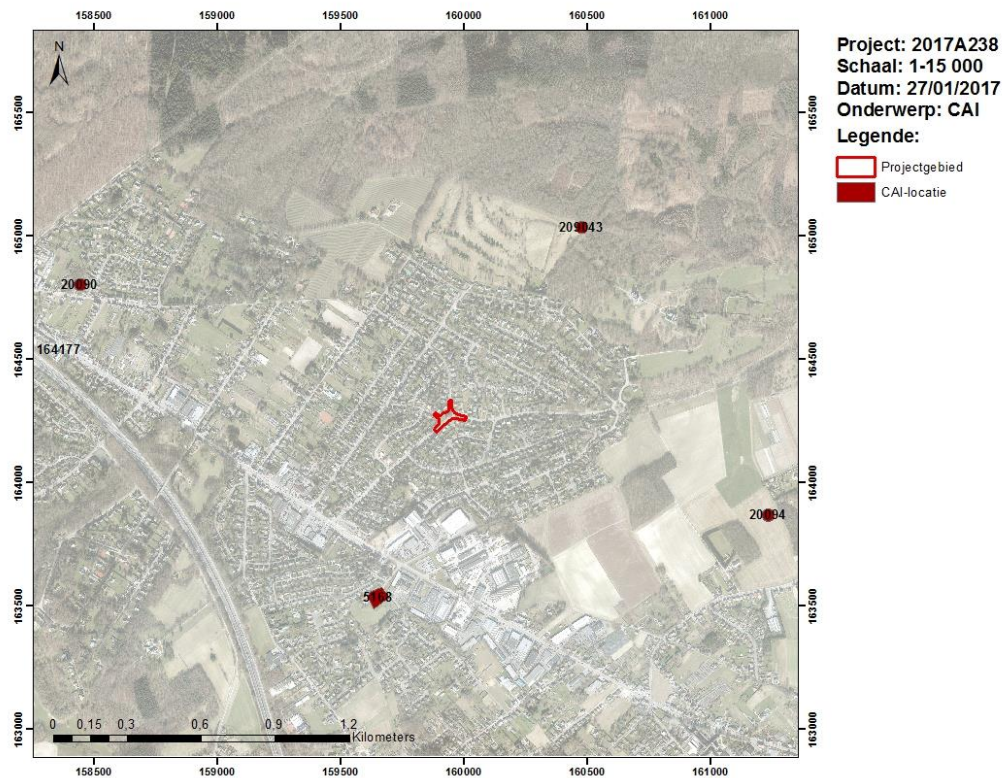
De Vandermaelenkaart opgemaakt midden 19de eeuw (1846 -1854) toont weinig veranderingen ten opzichte van de bewonings- en gebruikssituatie eind 18de eeuw (Fig. 18). De opvallendste verandering is de reductie van het bosareaal. Het projectgebied komt volledig in weide- en akkerland te liggen. Er is echter geen sprake van een merkelijke toename in menselijke bebouwing.

In het geval van het projectgebied in Overijse spreken we van een site met lage historisch-archeologische densiteit.

Figuur 13. Uitsnede topografische kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)

1.2.3 Archeologische situering

Figuur 14. Projectie van alle gekende CAI-locaties tegenover het projectgebied op Orthografische kaart (© AGIV)

Figuur 14 geeft een overzicht van de gekende archeologische vindplaatsen die zijn opgenomen in de CAI-databank, geprojecteerd op een orthografische kaart. Ten eerste geeft dit een idee over welke onderzoeken plaatsvonden op sites in de directe omgeving. Ten tweede creëert dit een beeld van het archeologisch potentieel dat de site te bieden heeft. We vullen de op die manier verkregen gegevens aan met vermeldingen van enkele opvallende cultuur-historische en/of archeologische sites uit de ruimere omgeving.

Het projectgebied bevindt zich niet in een beschermde archeologische zone, ook niet in een zone waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. De ons bekende archeologisch en historische indices zijn beperkt. Hiermee doelen we op drie geïsoleerde losse vondsten van prehistorisch materiaal in het Marnixbos, de Ketelheide en de Witherendreef (CAI-ids. 20094, 20090, 20094). In het Marnixbos werd op 05/06/2015 een metaaldetectievondst gemeld door Janiszewski Krzysztof. Het betrof een bronzen, of koperen randbijl door Luc van Impe gedetermineerd en gedateerd in het (finaal) neolithicum. Verder werd door Roosen Hans op 21/10/2008 op de Ketelheide ten westen van het plangebied een niet nader bepaalde lithische vondst gemeld. Tot slot werd een silexbijl van het Buren-type (midden neolithic) als losse vondst ingezameld in de Witherendreef, te Jezus-eik.

We vervolledigen de historische en archeologische gegevens met twee historisch gesloten gehelen. We hoeven bij toekomstig onderzoek in hun omgeving bijgevolg geen verdere sporen of structuren te verwachten gelieerd aan deze monumenten. Het betreft enerzijds een schuilkelder uit WO II op het kruispunt tussen de Brusselse steenweg en de Graaf J. de Meeuwstraat, gekarteerd in 2013 (CAI-id. 164177). Anderzijds vermelden we een inmiddels verdwenen laat middeleeuwse hoeve, waarvan vandaag enkel het toponiem zich ter plekke bevindt: 'Het Hof Terrest'. De hoeve wordt reeds vermeld in historische documenten vanaf 1350 en is één van de weinige ijkpunten in het landschap op de kaart van Ferraris uit de 18de eeuw (*supra*).

1.2.4 Interpretatie en datering onderzoeksgebied

Het projectgebied bevindt zich in de gemeente Overijse (provincie Vlaams-Brabant). Binnen het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. De beperkte resultaten van het bureauonderzoek getuigen van relictten uit perioden van de prehistorie tot en met WO II. Het projectgebied zelf (4815 m²) valt geheel samen met het lokale, (sub)recente stratenplan.

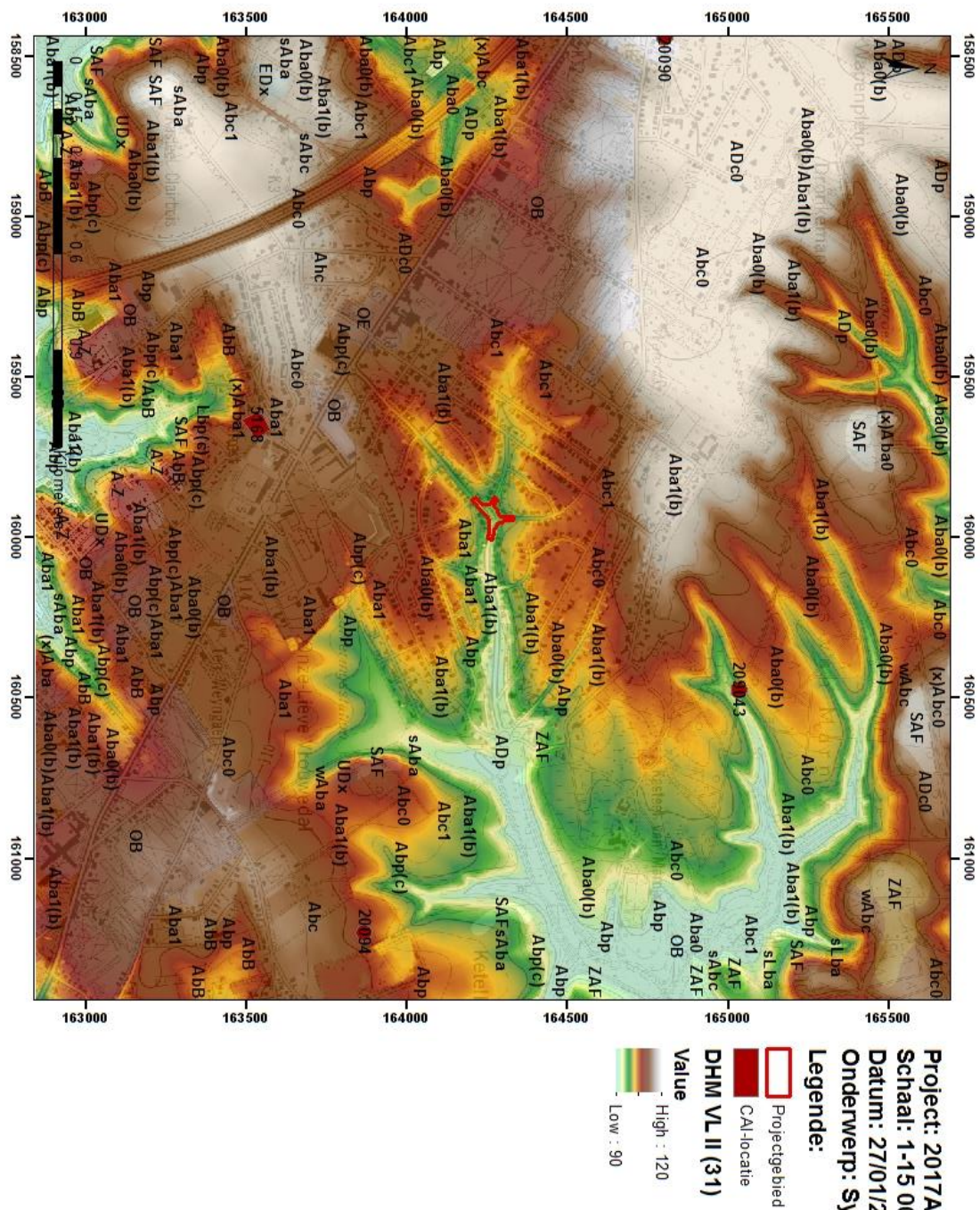
Rondom het onderzoeksgebied werden in het verleden schaarse losse vondsten gedetecteerd behorende tot het midden en finaal neolithicum.

Het projectgebied zelf is landschappelijk op de bodem van een beekvallei gelegen. Daarenboven is het gebied bijzonder lang bosgebied gebleven alvorens intensiever in cultuur genomen te zijn. Aldus schetst de omgeving van het plangebied een zeer natuurlijk landschap, waarin bosbouwactiviteit mogelijk voor de langste tijd de enige ingrijpende agent is geweest.

1.2.1 Synthese bureauonderzoek

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de matig natte, lemige bodem van de Nellebeekvallei, zijrivier van de IJse in het zuiden van het Dijleland. Het plangebied bestaat uit 4815 m² wegnis behorende tot het publieksdomein. De geplande werken staan in het teken van maatregelen tegen wateroverlast in een landschappelijke kom in verder hoger gelegen gebied. De historische en archeologische voorgeschiedenis van de regio bezorgt het projectgebied weinig archeologisch potentieel, met tot vandaag resultaten die dateren van het neolithicum tot de tweede Wereldoorlog.

De aard van de geplande werken is van dien aard dat nieuwe ingrepen in grote mate reeds aanwezige antropogene verstoorde bodems zullen aansnijden. Enkel de werkkuil waarin het nieuwe bufferbekken zal worden ingegraven laat mogelijk ruimte voor het herkennen van archeologische bodemsporen. De landschappelijke positie van de werkkuil – op de voormalige bodem van een beekvallei – beperkt het archeologisch potentieel echter verder.

Figuur 15. Synthesekaart met CAI locaties en werkzone geprojecteerd op DHM, orthografie en bodemkaart (© CAI, GDI)

2. Synthese

2.1 Potentieel tot kennisvermeerdering

Het potentieel tot kennisvermeerdering zit hoofdzakelijk in het aantreffen van de onderzijde van diepere structuren gerelateerd aan menselijke activiteit. Het is echter de vraag in welke mate sporen, structuren en gelaagdheden zullen bewaard zijn gebleven onder het huidige wegdek, waar bovendien reeds in het verleden riool- en andere nutsvoorzieningen werden aangelegd. We kunnen uitgaan dat voor de aanleg ervan grondverstorende werken plaats vonden van minimum 0,7 m (wegenis) tot ca. 2,5 m (bestaande riool) diep.

Bijgevolg wordt het potentieel tot kennisvermeerdering eerder laag tot zeer laag ingeschat. Eventueel aanwezige vindplaatsen zullen immers reeds in het verleden bij aanleg van de bestaande wegenis en riolering verstoord zijn geraakt. De geplande werkzaamheden hebben nu nagenoeg dezelfde impact als de reeds uitgevoerde werkzaamheden. De kans is dan ook klein tot zeer klein dat er bij de geplande werkzaamheden nog restanten van archeologische vindplaatsen worden aangetroffen.

2.2 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering

Gezien het potentieel tot kennisvermeerdering eerder laag wordt ingeschat en er geen verder archeologisch onderzoek wordt geadviseerd dient hier ook geen kader ter exploitatie van het potentieel tot kennisvermeerdering worden opgemaakt.

2.3 Algemene samenvatting

Naar aanleiding van de werken door Aquafin in de gemeente Overijse (provincie Vlaams-Brabant) werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. De geplande ingrepen kaderen in een wateroverlastbestrijdingsplan. Deze lieten geen onmiddellijk vooronderzoek ter plaatse toe. Het vooronderzoek beperkte zich dus tot een bureauonderzoek.

Het projectgebied is 4815 m² groot. De werken volgen integraal het huidige stratenplan. Hierbinnen wordt 2,8 m diep tegenover het maaiveld een bufferbekken ingegraven op een voormalig groen verkeerseiland (opp. ca. 1827 m²). Onder de bestaande wegen worden bijhorende opvangroosters en RWA-buizen voorzien.

De bureaustudie voorzag het projectgebied van een ruimer historisch, archeologisch, landschappelijk, bodemkundig kader. Dit kader verhaalt Overijse in de eerste plaats als voormalig bosgebied.

De aard van de geplande werken is echter van dien aard dat nieuwe ingrepen in grote mate reeds aanwezige antropogeen verstoorde bodems zullen aansnijden. Enkel de werkkuil waarin het nieuwe bufferbekken zal worden ingegraven laat mogelijk ruimte voor het herkennen van archeologische bodemsporen. De landschappelijke positie van de werkkuil – op de voormalige bodem van een beekvallei – beperkt het archeologisch potentieel echter verder. Het archeologisch potentieel is hierdoor beperkt. Te beperkt om vervolgonderzoek te adviseren.

Bibliografie

Literatuur:

Tack G., Van Den Brempt P., Hermy M., 1993. *Bossen van Vlaanderen. Een historische ecologie*, Davidsfonds, Leuven.

Verhulst A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Brussel, 191.

Collecties:

-

Kaartmateriaal:

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris (1771-1778) kaartblad 131.

Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854).

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

www.cai.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

Bijlage

Figurenlijst:

- Figuur 1: Archeoregio's
- Figuur 2: Uitsnede topografische kaart
- Figuur 3: Uitsnede orthografische mozaïek
- Figuur 4: Uitsnede kadasterkaart
- Figuur 5: Vereenvoudigd overzichtspln geplande ingrepen
- Figuur 6: Overzichtspln geplande ingrepen
- Figuur 7: Lengtedoorsnede bufferbekken
- Figuur 8: Dwarsdoorsnede bufferbekken
- Figuur 9: Fotoreportage projectgebied
- Figuur 10: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
- Figuur 11: Uitsnede bodemtextuurkaart
- Figuur 12: Historische kaart: Ferraris
- Figuur 13: Historische kaart: Vandermaelen
- Figuur 14: Projectie CAI-locatie
- Figuur 15: Synthesekaart